دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی
دانشکدهٔ مهندسی برق - گروه مهندسی کنترل

کنترل خطی

پاسخ تمرین ۵

نام و نام خانوادگی	محمدامین حری فراهانی
شمارهٔ دانشجویی	۴۰۲۱۶۶۷۳
تاریخ	آذر ۱۴۰۴

فهرست مطالب

۱ سوال ۱ ۳
۱.۱ الف) کشیدن نمودار بودی ۳
۲.۱ رسم با استفاده از متلب ۳
۳.۱ ج) نایکوئیست و بررسی پایداری ۴
۲ سوال ۲ ۶
۳ سوال ۳ ۸
۴ سوال ۴ ۱۱
۵ ضمیمه ۱۴

فهرست تصاویر

۱ رسم دستی ۳
۲ Magnitude ۳
۳ Phase ۴
۴ نمودار نایکوئیست سیستم ۵
۵ نمودار نایکوئیست ۱۰
۶ نمودار نایکوئیست ۱۱
۷ نمودار نایکوئیست ۱۲
۸ نمودار نایکوئیست ۱۳

۱ سوال ۱

$$G(s) = \frac{(s^2 - 2s + 2)(5s + 1)}{s^2 + 2s + 2} \tag{۱}$$

۱.۱ الف) کشیدن نمودار بودی

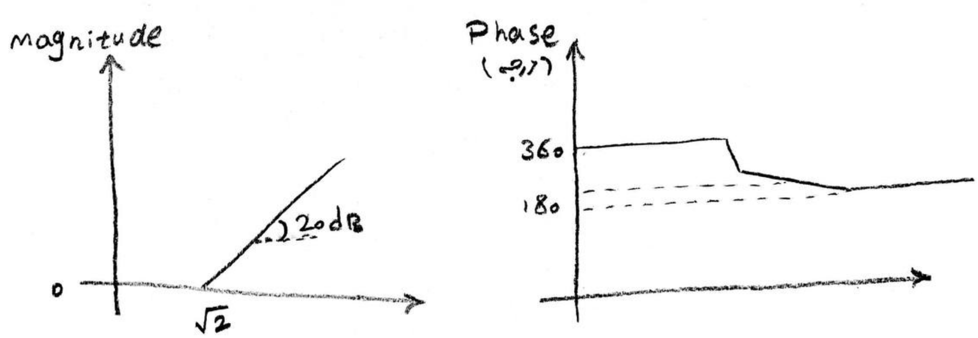

شکل ۱: رسم دستی

۲.۱ رسم با استفاده از متلب

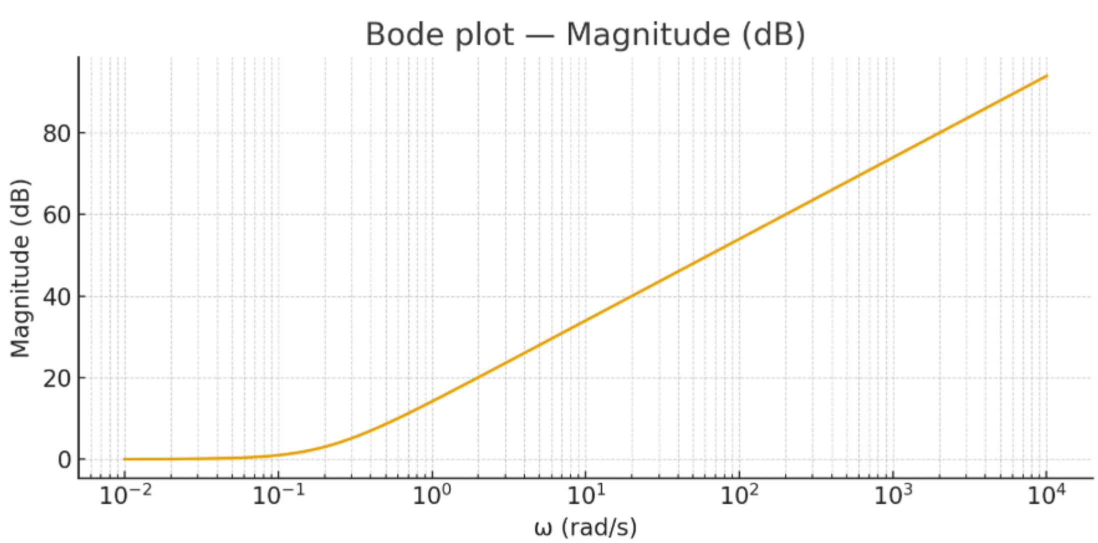

شکل ۲: Magnitude

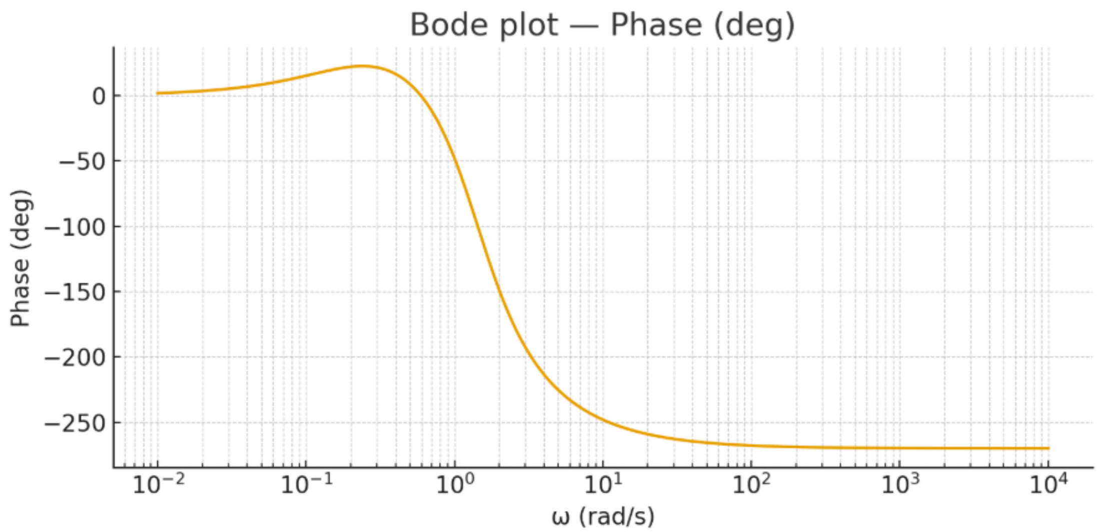

شکل ۳: Phase

مقایسه با رسم دستی نشان داد که شکل‌ها تقریباً مشابه هستند .

۳.۱ ج) نایکوئیست و بررسی پایداری

کد متلب :

```
%
num = vnoc([1 -2 2], [5 1]); %   : (s2^ - 2s + )25(s + )1
den = [1 2 2];               %   : s2^ + 2s + 2

%
G = tf(num, den);

%
erugif;
nyquist(G);
dirg on;
eltit('tsiuqyN tolP fo G(s)');
```

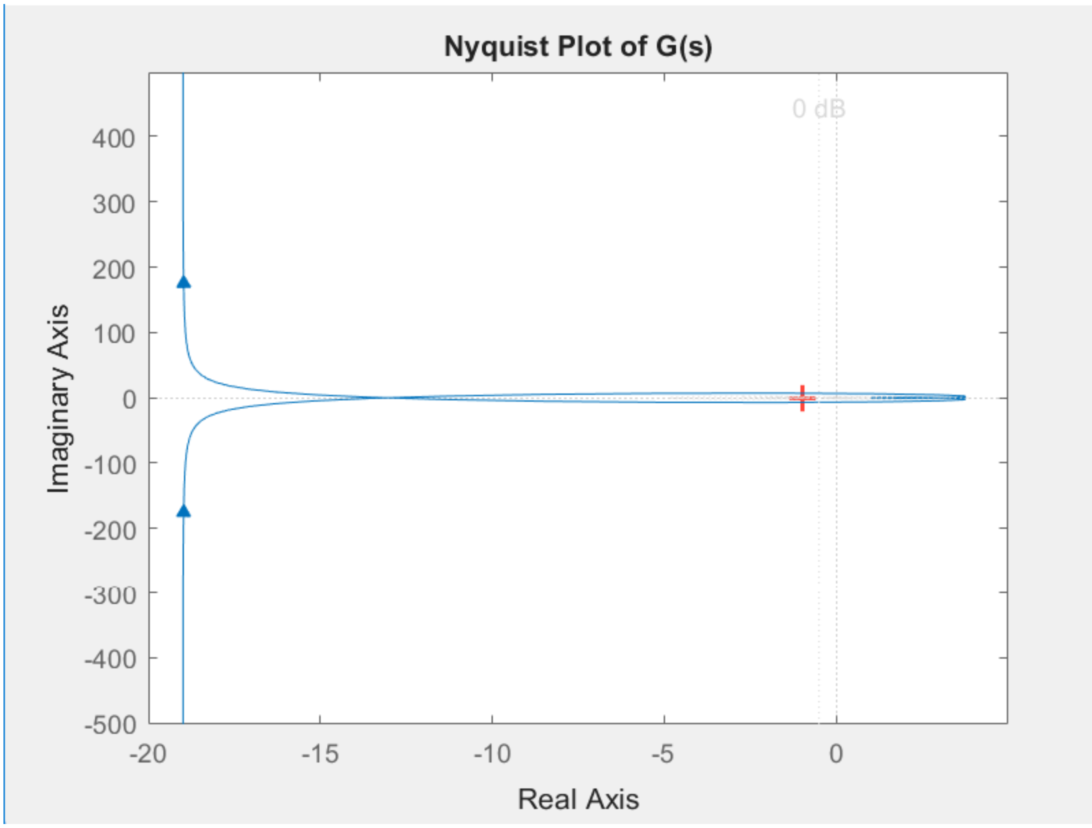

شکل ۴: نمودار نایکوئیست سیستم

تحلیل نایکوییست و پایداری سیستم

تابع تبدیل حلقه باز:

$$G(s) = \frac{(s^2 - 2s + 2)(5s + 1)}{s^2 + 2s + 2}$$

قطب‌ها و صفرها

صورت و مخرج را جدا می‌کنیم:

$$\text{num}(s) = (s^2 - 2s + 2)(5s + 1), \quad \text{den}(s) = s^2 + 2s + 2$$

ریشه‌های مخرج (قطب‌های باز) با حل $s^2 + 2s + 2 = 0$ به‌دست می‌آیند:

$$s = -1 \pm j1 \quad \text{(هر دو در نیم‌صفحهٔ چپ)}$$

ریشه‌های صورت:

$$s^2 - 2s + 2 = 0 \Rightarrow s = 1 \pm j1 \quad \text{(دو صفر در نیم‌صفحهٔ راست)},$$

و همچنین از $5s + 1 = 0$ داریم:

$$s = -0.2 \quad \text{(صفر در نیم‌صفحهٔ چپ)}$$

بنابراین تابع باز $G(s)$ دارای $P = 0$ قطب در نیم‌صفحهٔ راست و ۲ صفر در RHP است (سیستم غیرمینیمم‌فاز).

تحلیل نایکوییست

برای تعیین نقاط تقاطع نمودار نایکوییست با محور حقیقی، بخش موهومی $Im\{G(j\omega)\} = 0$ قرار داده می‌شود:

$$5\omega^5 - 40\omega^3 + 20\omega = 0$$

حل معادله فوق نتایج زیر را می‌دهد:

$$\omega = 0, \quad \omega = \pm 0.7, \quad \omega = \pm 2.73$$

تابع تبدیل سیستم قطب ناپایدار ندارد، بنابراین:

$$P = 0$$

طبق معیار نایکوییست:

$$Z = N + P$$

که در آن Z تعداد صفرهای حلقه بسته در RHP (داخل منحنی نایکوییست) و N تعداد دورانی‌های نمودار حول نقطه $-1/K$ است.

نتیجه‌گیری برای بهره‌های مختلف K

با توجه به نمودار نایکوییست:

- به ازای $K < 0.36$، نمودار نقطه $-1/K$ را دور نمی‌زند، بنابراین سیستم حلقه بسته پایدار است.
- به ازای $K > 0.36$، نمودار حول نقطه $-1/K$ دوران می‌کند و سیستم وارد ناپایداری می‌شود.

۲ سوال ۲

خلاصهٔ مسئله:

یک نمودار Bode داده‌شده است که سه نقطهٔ مشخص روی آن عبارت‌اند از:

- $\omega_1 \approx 0.117\,\mathrm{rad/s},\ M(\omega_1) = 61.4\,\mathrm{dB}$

- $\omega_2 \approx 3.93\,\mathrm{rad/s},\ M(\omega_2) = 1.14\,\mathrm{dB}$
- $\omega_3 \approx 258\,\mathrm{rad/s},\ M(\omega_3) = -70.4\,\mathrm{dB}$

و فاز در نقاط:

$$\angle G(0.108) \approx -2.79^\circ, \quad \angle G(4.43) \approx -89.4^\circ, \quad \angle G(255) \approx -178^\circ.$$

۱. نقاط استفاده‌شده و تبدیل دسی‌بل به قدر مطلق

برای تبدیل مقدار دسی‌بل به قدر مطلقِ فرکانسی از رابطهٔ

$$|G(j\omega)| = 10^{M(\omega)/20}$$

استفاده شده است:

$$\begin{aligned}|G(j0.117)| &\approx 10^{61.4/20} \approx 1174.9,\\ |G(j3.93)| &\approx 10^{1.14/20} \approx 1.1403,\\ |G(j258)| &\approx 10^{-70.4/20} \approx 3.0199 \times 10^{-4}.\end{aligned}$$

آ) وجود صفر و مینیمم‌فاز بودن

- رفتار فاز: فاز از تقریباً 0° در فرکانس پایین تا حدود -180° در فرکانس بالا به‌صورت یکنواخت نزول می‌کند؛ این الگو شبیه رفتار دو قطب منفرد در نیم‌صفحهٔ چپ است.
- اگر صفرِ RHP (نیم‌صفحهٔ راست) وجود داشت، معمولاً در فاز افزایشِ مثبت یا تغییر نامعمول مشاهده می‌شد. چنین چیزی در نمودار نیست.
- نتیجه: هیچ نشانهٔ آشکاری از صفر RHP وجود ندارد. سیستم به‌صورت محتاطانه مینیمم‌فاز در نظر گرفته می‌شود.

ب) خطای حالت ماندگار (با فرض حلقهٔ بسته unity feedback)

ابتدا نوع سیستم (System Type) را تعیین می‌کنیم:

- فاز در فرکانس پایین تقریباً 0° است؛ بنابراین هیچ انتگراتور (pole at origin) دیده نمی‌شود $\Rightarrow$ سیستم از نوع Type-۰.

برای سیستم Type-۰ در حلقهٔ بسته unity:

- ثبات موقعیت: $K_p = \lim_{s\to 0} G(s) \approx |G(j0.117)| \approx 1174.9$ (برآورد از مقدار فرکانس پایین)

- خطای پله:

$$e_{ss,\text{step}} = \frac{1}{1+K_p} \approx \frac{1}{1+1174.9} \approx 0.00085 \ (\approx 0.085\%).$$

- خطای شیب (ramp) و سهموی (parabolic) برای Type-۰ نامتناهی است:

$$e_{ss,\text{ramp}} = \infty, \qquad e_{ss,\text{parabolic}} = \infty.$$

ج) تقریب تابع تبدیل $G(s)$

با توجه به شیب تقریباً $-40\ \text{dB/dec}$ و فازِ نهایی $\approx -180^\circ$، فرض می‌کنیم مدل ساده دو قطب LHP و بدون صفر مؤثر باشد:

$$G(s) \approx \frac{K}{(s+p_1)(s+p_2)}.$$

از نقطهٔ فرکانس بالا تقریب می‌زنیم که برای $\omega \gg p_i$ داریم $|G(j\omega)| \approx \frac{K}{\omega^2}$. بنابراین با استفاده از نقطه $\omega = 258$:

$$K \approx |G(j258)| \cdot 258^2 \approx 3.02 \times 10^{-4} \cdot 258^2 \approx 20.1.$$

سپس با برازش عددی ساده روی سه نقطهٔ داده‌شده، یک تقریب مناسب برای بازتولید مگنی‌تود به‌دست آمد:

$$\boxed{G(s) \approx \frac{19.3}{(s+0.0518)^2}}.$$

۳ سوال ۳

۱. قطب‌ها و صفرها

مخرج تابع برابر است با $s(0.1s+1)(0.5s+1)$، لذا قطب‌ها:

$$s = 0, \qquad s = -10, \qquad s = -2.$$

تابع حلقهٔ باز صفر ندارد.

۲. معادلهٔ مشخصه (حلقهٔ بسته)

معادلهٔ مشخصه:

$$1 + L(s) = 0 \quad \Longrightarrow \quad s(0.1s+1)(0.5s+1) + 100k = 0.$$

با گسترش:

$$0.05s^3 + 0.6s^2 + s + 100k = 0.$$

ضرب در 20:

$$\boxed{s^3 + 12s^2 + 20s + 2000k = 0.} \qquad (*)$$

۳. جدول راث

برای چندجمله‌ای (*) جدول راث ستون اول به صورت زیر است:

$$\begin{array}{c|cc} s^3 & 1 & 20 \\ s^2 & 12 & 2000k \\ s^1 & b_1 & 0 \\ s^0 & 2000k & - \end{array} \qquad \text{که} \qquad b_1 = \frac{12\cdot 20 - 1\cdot 2000k}{12} = 20 - \frac{500}{3}k.$$

شرط پایداری (همهٔ عناصر ستون اول مثبت) حکم می‌کند:

$$2000k > 0 \Rightarrow k > 0, \qquad b_1 > 0 \Rightarrow k < 0.12.$$

بنابراین:

$$\boxed{0 < k < 0.12 \quad \text{(حلقهٔ بسته پایدار).}}$$

در $k = 0.12$ حالت مرزی (دو ریشه موهومی)، برای $k > 0.12$ ناپایدار.

۴. نقطهٔ عبور از محور موهومی (ناکوییست / فاز)

برای $s = j\omega$ زاویهٔ $L(j\omega)$ برابر است با:

$$\angle L(j\omega) = -90^\circ - \arctan(0.1\omega) - \arctan(0.5\omega).$$

شرط فازی برای برخورد با -1:

$$-90^\circ - \arctan(0.1\omega) - \arctan(0.5\omega) = -180^\circ$$

یعنی

$$\arctan(0.1\omega) + \arctan(0.5\omega) = 90^\circ.$$

با استفاده از فرمول جمع تانژانت می‌یابیم:

$$1 - 0.05\omega^2 = 0 \quad \Rightarrow \quad \omega = \sqrt{20} \approx 4.4721.$$

اندازهٔ $L(j\omega)$ در این فرکانس:

$$|L(j\omega)| = \frac{100k}{\omega\sqrt{1+(0.1\omega)^2}\sqrt{1+(0.5\omega)^2}}.$$

شرط $|L| = 1$ برای برخورد به -1 نتیجه می‌دهد:

$$k_{\mathrm{cr}} \approx 0.12.$$

۵. نکات روت‌لوکوس

- قطب‌ها: $0, -2, -10$. هیچ صفر باز ندارد.
- مرکز آسمپتوت‌ها: $\sigma_a = (-12)/3 = -4$.
- زوایا: $60^\circ, 180^\circ, 300^\circ$.
- روت‌لوکوس روی محور حقیقی در $(-\infty, -10)$ و $(-2, 0)$.
- نقطهٔ breakaway در بازهٔ $(-2, 0)$ تقریباً در $s \approx -0.94495$، مقدار متناظر $k \approx 0.0045138$.
- آستانهٔ پایداری: $k = 0.12$ (دو ریشه در $s = \pm j4.472$).

۶. رسم نایکوئیست

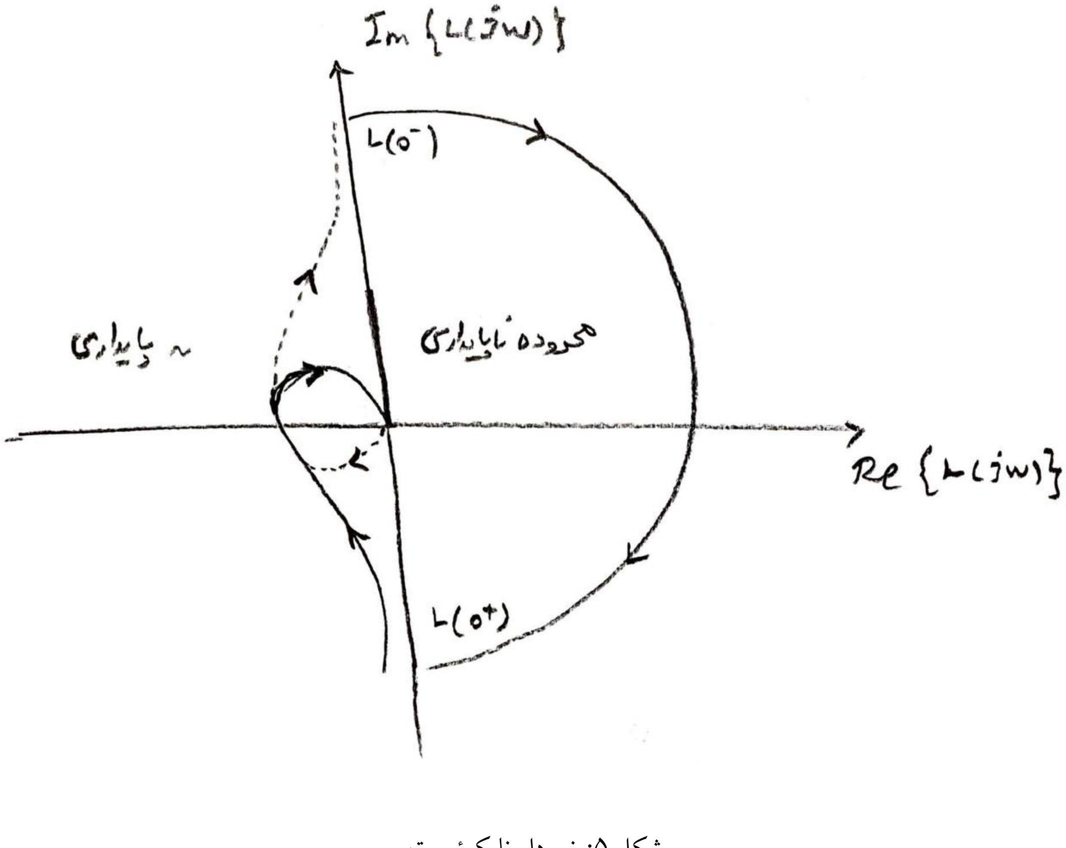

شکل ۵: نمودار نایکوئیست

۷. نتیجهٔ

$$\boxed{\text{حلقهٔ بسته پایدار است.} \quad 0 < k < 0.12}$$

در $k = 0.12$ حالت مرزی با جفت ریشهٔ موهومی در $\pm j4.472$. برای مقدارهای بزرگ‌تر از آن سیستم ناپایدار می‌شود.

۴ سوال ۴

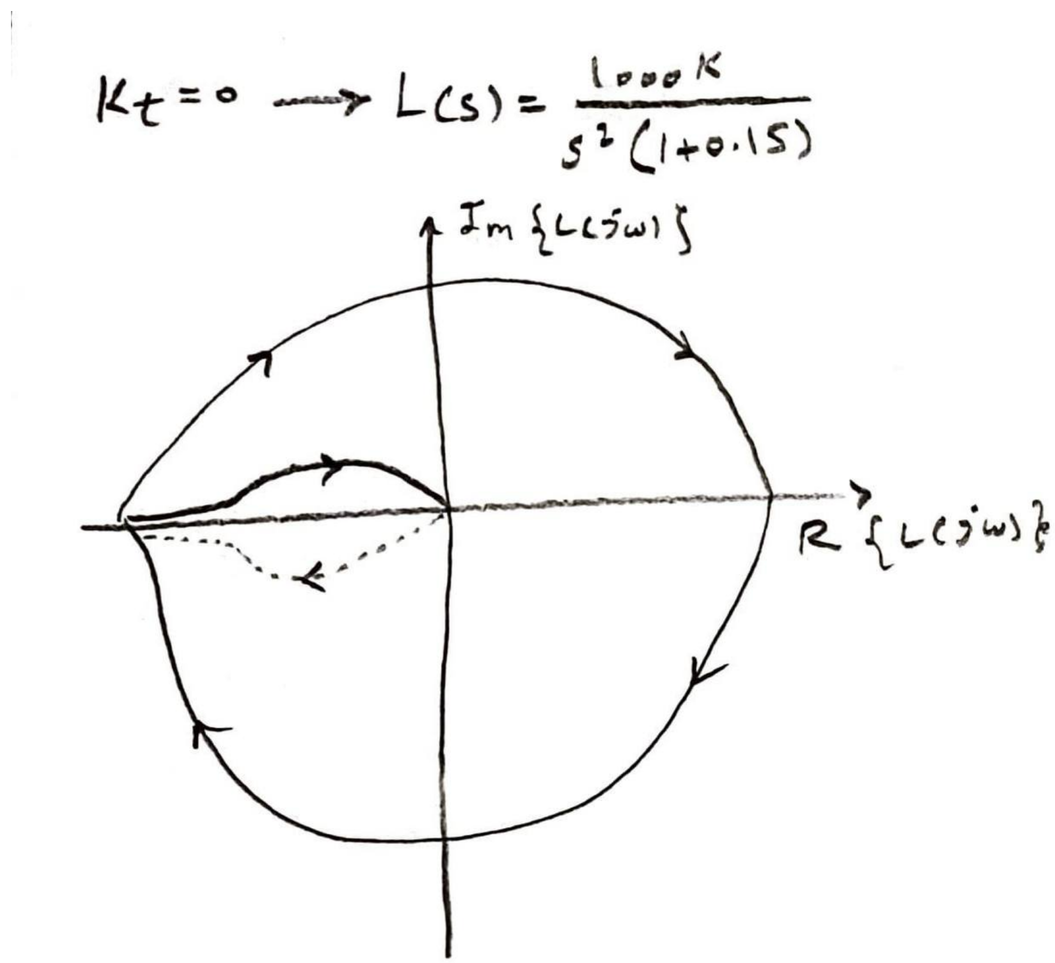

شکل ۶: نمودار نایکوئیست

$$K_t = 0.01 \rightarrow L(s) = \frac{100K}{s(0.01s^2+0.1s+1)}$$

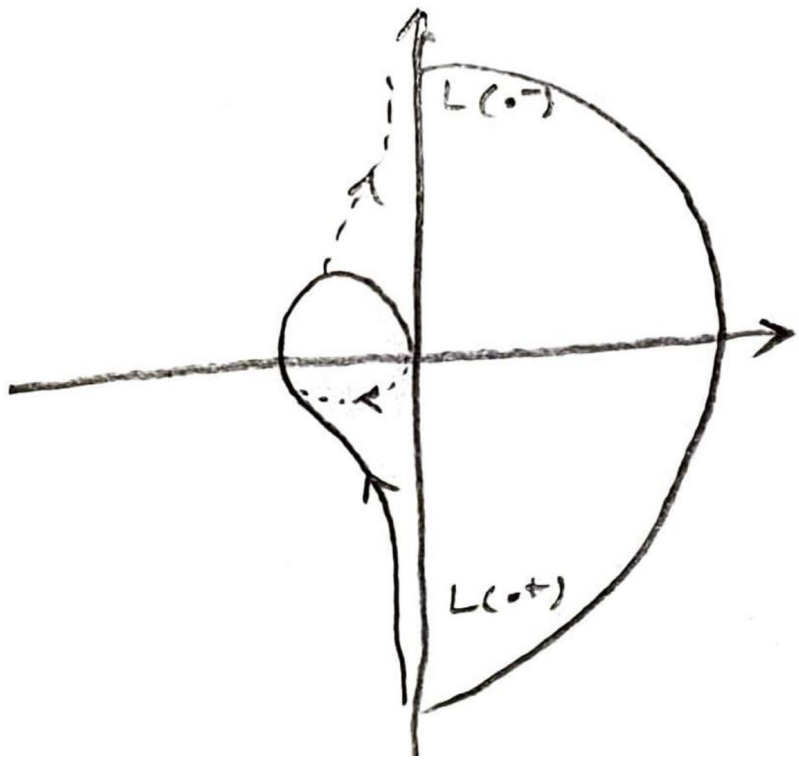

شکل ۷: نمودار نایکوئیست

$$K_t = 0.1 \rightarrow L(s) = \frac{10K}{s(0.005s^2 + 0.01s + 1)}$$

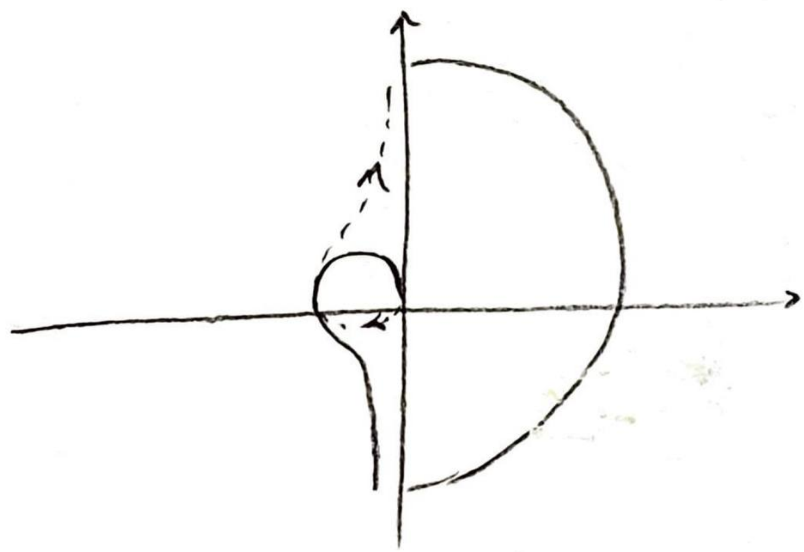

شکل ۸: نمودار نایکوئیست

۱. استخراج معادلهٔ مشخصه

اگر $P(s)$ انتقالِ جسم (plant) باشد:

$$P(s) = \frac{10}{1+0.1s} \cdot \frac{1}{0.01s^2} = \frac{1000}{s^2(1+0.1s)}.$$

با نوشتن روابط حلقه (تفاضل‌ها و فیدبک داخلی) معادلهٔ مشخصه به صورت

$$1 + (K + K_t s)\, P(s) = 0$$

به‌دست می‌آید. با ضرب در مخرج این عبارت تبدیل می‌شود به:

$$s^2(1+0.1s) + 1000(K + K_t s) = 0,$$

یا به شکل چندجمله‌ای درجهٔ سه:

$$0.1s^3 + s^2 + 1000K_t s + 1000K = 0.$$

ضرب در 10 برای حذف اعشار:

$$\boxed{s^3 + 10s^2 + 10000K_t s + 10000K = 0.}$$

۲. جدول راث

اضلاع: $a_3 = 1,\ a_2 = 10,\ a_1 = 10000K_t,\ a_0 = 10000K$. جدول راث ستون اول:

$$\begin{array}{c|cc} s^3 & 1 & 10000K_t \\ s^2 & 10 & 10000K \\ s^1 & b_1 & 0 \\ s^0 & 10000K & - \end{array} \qquad b_1 = \frac{10 \cdot 10000K_t - 1 \cdot 10000K}{10} = 10000K_t - 1000K.$$

شرط پایداری: تمامی اعضای ستون اول مثبت، بنابراین:

$$10000K > 0 \Rightarrow K > 0,$$

و

$$10000K_t - 1000K > 0 \Rightarrow 10K_t - K > 0.$$

نتیجهٔ نهایی:

$$\boxed{K > 0 \quad \text{و} \quad K < 10K_t.}$$

۳. پاسخ‌های موردی

(الف) $K_t = 0$: آنگاه $K < 0$ از یک سو و $K > 0$ از سوی دیگر مورد نیاز است — تناقض. بنابراین هیچ $K > 0$ای سیستم را پایدار نمی‌کند. ($K = 0$ حالت مرزی است.)

(ب) $K_t = 0.01$: شرط $0 < K < 10K_t$ می‌دهد $0 < K < 0.1$.

(ج) $K_t = 0.1$: شرط $0 < K < 10K_t$ می‌دهد $0 < K < 1$.

(د) اگر $K = 10$ آنگاه شرط $K < 10K_t$ می‌شود $10 < 10K_t$ یا $K_t > 1$. پس برای $K = 10$ باید $K_t > 1$ باشد تا سیستم پایدار شود.

۵ ضمیمه

ادرس گیت هاب (GitHub).